શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ મેમનગર, અમદાવાદ તથા શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ વિશ્વવિદ્યા પ્રતિષ્ઠાનમ્નું મુખપત્ર

સદ્‌વિદ્યા પ્રવર્તાવો પૃથ્વી પરે...

ગુરુકુલ દર્શન

વર્ષ-૧૧ અંક-૩
માર્ચ – ૨૦૧૯
પંચવાર્ષિક લવાજમ
રૂા. ૨૫૦/-

બાલસ્વરૂપ શ્રી ઘનશ્યામ મહારાજ

ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજની પૂણ્યતિથિ નિમિત્તે આયોજિત ગુણાનુવાદ સભામાં પૂજ્ય સ્વામીનું પૂજન કરતા સંતો તથા ઉપસ્થિત ભક્તજનો

સમાણા ગામે મૂર્તિપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ પ્રસંગે યજ્ઞપૂર્ણાહુતિમાં તથા યજમાનોને આશીર્વાદ પાઠવતા પૂજ્ય આચાર્ય મહારાજશ્રી તથા સદ્‌ગુરુ સંતો

શિવરાત્રી મહોત્સવ પ્રસંગે શિવપૂજન કરતા પૂજ્ય સ્વામીજી તથા પૂજ્ય બાલકૃષ્ણ સ્વામી, અમદાવાદ ગુરુકુલ

ધાર્મિકની પરીક્ષામાં પ્રથમ આવનાર વિદ્યાર્થીઓને આશીર્વાદ પાઠવતા પૂજ્ય સંતો, ધોલેશ્વર ગુરુકુલ

SGVP હોસ્ટેલ તથા મેમનગર ગુરુકુલમાં અભ્યાસ કરતા કોલેજના વિદ્યાર્થીઓના સભાવર્તન સમારોહ પ્રસંગે આશીર્વાદ પાઠવતા પૂજ્ય સંતો

ગુરુકુલ દર્શન

સદ્‌વિદ્યા સદ્ધર્મરક્ષક
પ્રાતઃસ્મરણીય પ. પૂ. ગુરુદેવ
શાસ્ત્રીજી મહારાજ
શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામી

વચનામૃતના ઉદ્‌ગાતા ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ

: આશીર્વાદ :
પરમ પૂજ્ય પ્રાતઃસ્મરણીય
શ્રી જોગીસ્વામી

: પ્રેરણા :
પરમ પૂજ્ય ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી
શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી

વર્ષ-૧૧, માર્ચ : ૨૦૧૯, અંક : ૩

પ્રકાશક તથા માલિક : પ.પૂ. પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી
શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ મેમનગર, અમદાવાદ-૫૨
તંત્રી : પાર્ષદ શ્રી શામજી ભગત
સંપાદક : શાસ્ત્રી શ્રી યશવલ્લભદાસજી સ્વામી
તસ્વીર : જી. વિઝન
કલા સંયોજન : હરિકૃષ્ણ ગ્રાફીક્સ

છૂટક અંક : રૂા. ૫/-
પંચવાર્ષિક લવાજમ : રૂા. ૨૫૦/-
૨૫ વર્ષનું લવાજમ : રૂા. ૭૦૦/-
વિદેશમાં ૨૫ વર્ષનું લવાજમ : $ ૧૧૦/-

લવાજમ અંગે પત્રવ્યવહાર
'ગુરુકુલ દર્શન' કાર્યાલય
શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ
ગુરુકુલ રોડ, મેમનગર, અમદાવાદ-૫૨
ફોન (૦૩૯) ૨૩૯૧૨૫૯૧/૯૨

SwaminarayanGurukul
GurukulParivar
www.swaminarayangurukul.org
E-mail : darshan@sgvp.org

'ગુરુકુલ દર્શન' દર મહિનાની ૨૫ તારીખે પ્રગટ થાય છે. એ પછીના એક અઠવાડિયા સુધીમાં આપને અંક ન મળે તો નજીકની પોષ્ટ ઓફીસ અથવા પોષ્ટમાસ્તરનો સંપર્ક કરવો. એડ્રેસમાં સુધારો પત્ર અથવા ઈમેઈલથી જ થશે.

અલખ પુરુષ અવિનાશી...

અલખ પુરુષ અવિનાશી ભજ મન
અલખ પુરુષ અવિનાશી;
કર્મ કટે તારાં અનન્ત જન્મનાં
ફંદ મીટે ચોરાશી...
કૃષ્ણ હરિ સુખકારી ભજમન
કૃષ્ણ હરિ સુખકારી,
ભક્તિ ધર્મ સુત નામ નિરંતર
શ્રી ઘનશ્યામઉચારી...
અવિનાશી સુખરાશિ અજન્મા
સો મનુષ્યાકૃતિ ધારી,
પ્રગટ હોય પ્રભુ પરમ કૃપાનિધિ
વિચરત વારંવારી...
સમજ્યા વિના મ બોલીશ કે'દી
મુખથી મિથ્યા વાણી,
મમતા કેરો માથે મૂરખ
ભાર મ લેજે તાણી...
મારું મારું કરતો મૂરખ
મેલી ધન મરી જાસી,
બ્રહ્માનંદ કહે હજુ સમરી લે,
રસિક શ્યામ સુખરાશિ...

સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામીના જીવનપ્રસંગો

દરબાર ! સાધુ થાવું છે ?

- સ્વામી માધવપ્રિયદાસ

એકવાર સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી ગોંડલ વિસ્તારના ગામડાંઓમાં વિચરણ કરતા કરતા મેંગણી પધાર્યા હતા. સેવક તરીકે સ્વામી માધવપ્રસાદદાસજી સાથે હતા. સ્વામી માધવપ્રસાદદાસજી એટલે ધોરાજીવાળા પુરાણી સ્વામી મોહનપ્રસાદદાસજીના ગુરુ.

એ સમયે સ્વામી માધવપ્રસાદદાસજીની ઉંમર યુવાન હતી, ખૂબ જ ગુણિયલ સંત હતા. ઉત્સાહ અને મહિમાથી સ્વામી શ્રી બાલમુકુંદદાસજીની સેવા કરતા હતા.

મેંગણી એટલે સત્સંગમાં સુપ્રસિદ્ધ દરબાર માનસિંહજીનું ગામ. સદ્‌ગુરુ ગોપાળાનંદ સ્વામીના વચને દરબાર માનસિંહજીએ ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણનો આશ્રય સ્વીકાર્યો હતો, કંઠી બાંધી વર્તમાન ધારણ કર્યા હતા, દારૂ-માંસનો ત્યાગ કર્યો હતો.

સદ્‌ગુરુ ગોપાળાનંદ સ્વામીની કૃપાથી તેઓ મહાન ભક્ત થયા હતા. સત્સંગમાં તેઓ 'માનભા બાપુ'ના નામથી ઓળખાય છે.

માનભા બાપુના એકના એક કુંવર અમરસિંહજી પણ સત્સંગી થયા હતા, પરંતુ યુવાન ઉંમરે શ્રીજી મહારાજ સાક્ષાત્ દર્શન દઈને એમને ધામમાં તેડી ગયા હતા.

અમરસિંહજીના અક્ષરવાસ બાદ સદ્‌ગુરુ ગોપાળાનંદ સ્વામીના વચને એમને બે દીકરા થયા, માધવસિંહજી અને મેરૂભા.

મેરૂભાને ત્યાં કલ્યાણસિંહજી નામે દીકરા થયા. કલ્યાણસિંહજીને પાંચ પુત્રો હતા. એમાં એકનું નામ ભીમસિંહજી હતું.

સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી મેંગણી પધાર્યા ત્યારે કિશોરવયના ભીમસિંહજી સ્વામીના દર્શને આવ્યા.

મહાપ્રતાપી સ્વામીએ કુમાર ભીમસિંહજીની સામે દૃષ્ટિ કરી. સ્વામી ચમકી ગયા અને થોડીવાર ભીમસિંહજીની સામે જોતા જ રહ્યા. ભાલમાં લખાયેલા ભવિષ્યના ભણકાર સ્વામીએ પારખી લીધા.

સ્વામીએ પૂછ્યું, "દરબાર ! સાધુ થાવું છે ?"

ભીમસિંહજી પૂર્વ જન્મના યોગભ્રષ્ટ જીવ હતા. એમણે તુરત કહ્યું કે, "હા, સ્વામી ! મારે સાધુ થવું છે."

સ્વામીએ કહ્યું, "તો, તમારા પિતાશ્રીની રજા લઈ આવો !"

ભીમસિંહજીએ પોતાના પિતા કલ્યાણસિંહજીને કહ્યું, "બાપુ ! મારે સાધુ થાવું છે, મને રજા આપો."

દરબાર કલ્યાણસિંહજી ખૂબ સારા ભક્ત હતા. સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી પ્રત્યે એમને ખૂબ સ્નેહ હતો, પરંતુ કિશોર વયના દીકરાને સાધુ થવાની રજા આપતા એમનું દિલ ખચકાયું.

એમણે કહ્યું, "બેટા ! હજી તમે નાના છો, મોટા થાવ પછી સાધુ થજો !" આમ કહી દરબારે વાત ટાળી નાંખી.

ભીમસિંહજી સ્વામી પાસે આવ્યા અને કહ્યું, "સ્વામી ! બાપુ રજા દેતા નથી."

સ્વામીએ કહ્યું, "હશે ! જેવી મહારાજની મરજી !"

સ્વામી થોડો સમય મેંગણી રોકાણા. સત્સંગ-કથાવાર્તાનું સુખ આપ્યું, પછી આસપાસના ગામડાંઓમાં વિચરણ માટે પધાર્યા.

આ બાજુ ભીમસિંહજીને તાવ આવ્યો. તાવ અસાધ્ય નીવડ્યો. અનેક ઔષધ-ઉપચાર કર્યા, પણ તાવ હટવાનું નામ લેતો ન હતો.

ભીમસિંહજીના પલંગ પાસે આખો પરિવાર એકઠો થયો હતો. દરેકના મુખ ચિંતા અને ઉદાસીનતાથી ઘેરાયેલાં હતાં.

એવામાં ભીમસિંહજીએ આકાશ સામે બે હાથ જોડીને કહ્યું, "બાપુ ! શ્રીજી મહારાજ મને તેડવા પધાર્યા છે ! સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસ સ્વામી અને માધવપ્રસાદ સ્વામી પણ સાથે છે."

યુવાન દીકરાની વાત સાંભળી બધાને થયું કે, 'તાવ વધારે પડતો છે એટલે કુમાર બરલે છે !' અર્થાત્ બેશુદ્ધિમાં જેમતેમ બોલે છે.

વળી ભીમસિંહજી બોલ્યા, "બાપુ ! મહારાજ મારી રાહ જોઈ રહ્યા છે, લ્યો સહુને જય સ્વામિનારાયણ ! હું મહારાજના ધામમાં જાઉં છું." એમ કહી દરબારે દેહ છોડી દીધો. આખો દરબારગઢ શોકમગ્ન થઈ ગયો.

થોડા દિવસ વીત્યા ત્યાં સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી ફરીથી મેંગણી પધાર્યા.

દરબાર કલ્યાણસિંહજી સ્વામીના દર્શને આવ્યા અને રડી પડ્યા.

સ્વામીએ દરબારને ધીરજ આપી અને કહ્યું, "દરબાર ! ભીમસિંહજી અમારે દર્શને આવ્યા ત્યારે અમે એના લલાટના લેખ વાંચી લીધા હતા. એમના ઉપર ફરતી કાળની છાયાને પારખી લીધી હતી. એટલે જ અમે એને સાધુ થવા કહ્યું હતું."

"જો એ સાધુ થયા હોત તો શ્રીજી મહારાજે એની આવરદા વધારી દીધી હોત, પણ તમે પુત્રમોહમાં અમારી વાતનો મર્મ સમજી શક્યા નહીં ! હશે, જેવી શ્રીહરિની મરજી. તમારો દીકરો અક્ષરધામમાં ગયો છે, શ્રીજી મહારાજને સુખે સુખિયો થયો છે, માટે શોક કરશો નહીં."

સ્વામીએ દરબારને ધીરજ બંધાવી. થોડો સમય મેંગણીમાં રોકાયા. દરબારનો શોક હળવો કર્યો, પછી સ્વામીએ જૂનાગઢ તરફ પ્રયાણ કર્યું.

મહાપુરુષોના વચન અકળ હોય છે. એ વચનનો મર્મ આપણી ટૂંકી બુદ્ધિ પામી શકતી નથી, માટે બુદ્ધિનું ડા'પણ મેલી મોટા પુરુષોની આજ્ઞામાં રહેવું. એમાં જ આપણું કલ્યાણ છે.

દરબાર કલ્યાણસિંહજીને બીજા ચાર દીકરા હતા. વિક્રમસિંહજી, ઘનશ્યામસિંહજી, સુરેન્દ્રસિંહજી અને ભરતસિંહજી (ભાઈલાકાકા).

આજે આ ચારેય ભાઈઓનો વંશ-વડલો સારી રીતે વિસ્તરેલો છે અને સારો સત્સંગ રાખે છે.

દરબાર માધવસિંહજીનો વંશ-વિસ્તાર પણ વડલાની જેમ વિસ્તરેલો છે.

નામદાર દરબાર અર્જુનસિંહજી આ વંશમાં થયા. કુમાર પ્રદ્યુમ્નસિંહજી પણ આ જ વંશમાં થયા. કુમાર પ્રદ્યુમ્નસિંહજી ઈંગ્લેન્ડમાં ભણ્યા હતા, આઈ.એ.એસ. ઓફિસર થયા હતા અને ગુજરાત રાજ્યના મુખ્ય સચિવ તરીકે સેવા બજાવી હતી.

શાસ્ત્રીજી મહારાજે રાજકોટ ગુરુકુલનું ખાતમૂહુર્ત કુમાર પ્રદ્યુમ્નસિંહજી પાસે કરાવ્યું હતું. ગુરુકુલના પ્રથમ ટ્રસ્ટી મંડળમાં સ્વામીએ એમની ટ્રસ્ટી તરીકે પસંદગી કરી હતી.

ભૂપેન્દ્ર રોડ ઉપર જે સુપ્રસિદ્ધ સ્વામિનારાયણ મંદિર છે, એનું ખાતમૂહુર્ત પણ કુમાર પ્રદ્યુમ્નસિંહજીના હાથે થયું હતું.

નોંધઃ- ધોરાજીવાળા પૂજ્ય પુરાણી શ્રી મોહનપ્રસાદદાસજી સ્વામીના મુખેથી સાંભળેલો પ્રસંગ.

કુંકાવાવના સુંદરજી ગીલા

કુંકાવાવ ગામે લુહાણા જ્ઞાતિમાં એક ખૂબ સારા હરિભક્ત હતા. ઠક્કર સુંદરજી ગીલા એમનું નામ હતું. સુંદરજી વ્યવહારે દુબળા હતા.

સ્વામી બાલમુકુંદદાસજીના આશીર્વાદથી સુંદરજીભાઈનો વ્યવહાર સારો થયો હતો. એકવાર સુંદરજીભાઈને શરીરે મંદવાડ આવ્યો. સુંદરજીભાઈએ સ્વામીને પત્ર લખ્યો, "સ્વામી ! મારે શરીરે સારું નથી. આપ મને દર્શન દેવા પધારો."

સુંદરજીની વિનંતી સાંભળી દયાળુ સ્વામી કુંકાવાવ પધાર્યા અને સુંદરજીભાઈને દર્શન દીધા.

સ્વામીના દર્શન માત્રથી સુંદરજીભાઈનો મંદવાડ દૂર થયો.

સુંદરજીભાઈ પૂર્વ જન્મના ભારે પુણ્યશાળી જીવ હતા. તેઓનું શરીર સાજું-માંદું રહ્યા કરતું હતું.

નાનાં બાળકને જેમ પોતાની માતાનો જ આશરો હોય એમ સુંદરજીભાઈને સારાં-માઠાં પ્રસંગોમાં એક માત્ર સ્વામીનો જ આશરો હતો. સુંદરજીભાઈ અવાર-નવાર સ્વામીને કાગળ લખીને કુંકાવાવ તેડાવતા. સુંદરજીભાઈની મુમુક્ષુતાને લીધે સ્વામી પણ જ્યારે જ્યારે સુંદરજીભાઈ કાગળ લખે ત્યારે ત્યારે અવશ્ય કુંકાવાવ સુંદરજીભાઈને દર્શન દેવા પધારતા.

કુંકાવાવના નાના-મોટા હરિભક્તોને પણ સુંદરજીભાઈ પ્રત્યે ભારે આદરભાવ હતો. અફીણના બંધાણીને જેમ અફીણનું વ્યસન પડી ગયું હોય એમ સુંદરજીભાઈને સ્વામીના દર્શનનું વ્યસન પડી ગયું હતું.

એકવાર સ્વામી હાટીના માળિયા બિરાજતા હતા. આ બાજુ કુંકાવાવમાં સુંદરજીભાઈના શરીરે મંદવાડ વધ્યો.

મંદવાડ વધ્યો એટલે સુંદરજીભાઈએ પોતાનો ખાટલો મંદિરમાં લેવડાવ્યો અને સ્વામીને કાગળ લખી વિનંતિ કરી કે, "સ્વામી ! કૃપા કરી મને દર્શન દેવા પધારો." સુંદરજીભાઈનો પત્ર મળ્યો એટલે સ્વામી માળિયાથી રવાના થઈ જૂનાગઢ પધાર્યા. સ્વામીને અચાનક જૂનાગઢ આવેલા જોઈ નારાયણદાસજી સ્વામીએ પૂછ્યું, "સ્વામી ! કેમ અચાનક આવવાનું થયું?"

સ્વામીએ કહ્યું, "કુંકાવાવ સુંદરજીભાઈ માંદા છે, એમનો કાગળ આવ્યો છે એટલે એમને દર્શન દેવા કુંકાવાવ જવું છે."

સ્વામી નારાયણદાસજીએ કહ્યું, "એની માંદગી તો કાયમની ઊભી છે અને કાગળ આવ્યા જ કરે છે. આપ આ ઉંમરે કુંકાવાવનો ધક્કો ક્યાં ખાશો ? થાકી જશો !"

સ્વામી બોલ્યા, "સુંદરજીભાઈની આ વખતની માંદગી જુદી રીતની છે. આ વખતે મહારાજ એમને તેડી જશે માટે એને છેલ્લા દર્શન દેવા જાવું જરૂરી છે." આટલું કહી સ્વામી જૂનાગઢથી નીકળી કુંકાવાવ પધાર્યા.

કુંકાવાવમાં એ સમયે સ્વામી કૃષ્ણચરણદાસજી પણ પોતાના સંત-મંડળ સાથે વિરાજમાન હતા. સ્વામીના દર્શનથી કૃષ્ણચરણદાસ સ્વામી, સર્વ સંતો તેમજ સુંદરજીભાઈને અત્યંત આનંદ થયો.

સુંદરજીભાઈએ સ્વામીને કહ્યું, "સ્વામી ! હું આપને વારંવાર કુંકાવાવના ધક્કા ખવડાવું છું માટે રાજી રહેજો." સ્વામીએ કહ્યું, "સુંદરજી ! એની ચિંતા ન કરવી. ભગવાન અને સંતો તો ભક્તને આધીન હોય છે."

સુંદરજીભાઈએ કહ્યું, "સ્વામી ! આ રોજ રોજની માંદગી બહુ પરેશાન કરે છે, હવે કૃપા કરી તમે મને ધામમાં મોકલી દો"

સ્વામી બોલ્યા, "સુંદરજી ! આ માંદગી તો મહારાજે તમારી કસર કાઢવા મોકલી છે. તમારો જીવ હવે ચોખ્ખો થયો છે."

સ્વામીએ સુંદરજીભાઈના દીકરા દામોદરને બોલાવ્યો અને કહ્યું, "દામોદર ! આજે સાંજના છ વાગે મહારાજ તારા બાપાને ધામમાં તેડી જશે, માટે તમે સૌ પરિવારજનો વહેલા જમી પરવારીને છ વાગ્યા પહેલા મંદિરે આવી જજો."

સ્વામીના કહેવા પ્રમાણે સુંદરજીભાઈના પરિવારજનો મંદિરમાં હાજર થઈ ગયા. સ્વામીએ કહ્યું, 'સુંદરજી ! અમે તમને ધામમાં વળાવવા જ આવ્યા છીએ. આજે સાંજે મહારાજ તમને ધામમાં તેડી જશે. માટે હવે મહારાજની મૂર્તિ સિવાય બીજે ક્યાંય મન રાખશો નહિ.'

સુંદરજીભાઈ બોલ્યા, 'ભલે સ્વામી ! મહારાજ તેડી જાય તો હું તૈયાર છું.' સુંદરજીભાઈનો ધામમા જવાનો સમય નજીક આવ્યો. સુંદરજીભાઈએ પોતાના દીકરા દામોદરને કહ્યું, "તું મારા વતી બધા સંતોની પૂજા કર અને પોતિયાં ઓઢાડ."

દામોદરે સ્વામી તથા બધા સંતોની પૂજા કરી પોતિયાં ઓઢાડ્યા.

સુંદરજીભાઈ કહે, "એલા દામોદર ! આ બાઈઓનું નવું મંદિર થાય છે એમાં રૂપિયા બસો આપજે. બીજું, ઘરમાં તાંબાની ગોળી છે, તે આ મંદિરમાં આપી દેજે." સુંદરજીભાઈ આ રીતે જાત-જાતની ભલામણ કરવા લાગ્યા.

સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી બોલ્યા, "સુંદરજી! હવે બધા સંકલ્પો પડતા મૂકો અને મહારાજમાં મન રાખો." સ્વામીએ ટકોર કરીને સુંદરજીના શુભ સંકલ્પો પણ બંધ કરાવી દીધા.

સ્વામીએ દામોદરને કહ્યું, "દામોદર ! સુંદરજીભાઈનો ધામમાં જવાનો સમય નજીક છે, માટે એમનો ખાટલો ઘરે લઈ જાવ."

સુંદરજીભાઈએ કહ્યું, "સ્વામી ! કૃપા કરી મને ઘેર ન મોકલો, મારે મંદિરમાં જ દેહ મૂકવો છે." આટલું બોલતાની સાથે જ સુંદરજીભાઈની સર્વે વૃત્તિઓ પાછી વળી ગઈ અને દેહનું ભાન ભૂલાઈ ગયું.

સ્વામીએ દામોદરને કહ્યું, "દામોદર ! મંદિરમાં સૂતક લાગે અને ઠાકોરજીની સેવા પૂજામાં બાધ આવે માટે સુંદરજીભાઈને ઘેર લઈ જાવ. તમે ઘરે પહોંચશો એટલે મહારાજ એમને ધામમાં તેડી જશે"

સ્વામીની આજ્ઞા થઈ એટલે દામોદર અને એમના સગાં-વહાલાં સુંદરજીભાઈને ઘરે લઈ ગયા અને જેવા ઘરે પહોંચ્યા એ જ સમયે શ્રીજી મહારાજ સુંદરજીભાઈને ધામમાં તેડી ગયા. કોઈને ન માન્યામાં આવે એવા આવા પ્રત્યક્ષ ઉદાહરણો આજે પણ સત્સંગમાં અવાર-નવાર બનતા રહે છે.

સમર્થ સદ્‌ગુરુની કૃપા હોય તો આત્યંતિક કલ્યાણ અઘરું નથી. ***

સંસ્કાર સિંચન

- શાસ્ત્રી મુનિવત્સલદાસ

હૃદયનું માનવશરીરમાં જેટલું મૂલ્ય છે, એથી વિશેષ મહત્ત્વ માનવજીવનમાં સંસ્કારોનું છે. સંસ્કાર વિહોણું જીવન કપડાં વિનાની કાયા જેવું છે.

બાળક એટલે સૌનું પ્રિય પાત્ર. જેવી રીતે એક ખીલેલું ગુલાબ સૌ કોઈને ગમે છે, તેવી રીતે નાનું બાળક સૌને વ્હાલું લાગે છે. મરાઠી ભાષામાં એક ખૂબ જ સરસ કહેવત છે કે 'મૂલે દેવા ઘરચી ફૂલે' એટલે કે બાળક એ ભગવાનના બગીચાનું સુંદર ફુલ છે. બાળક એ ભગવાનનું અપર સ્વરૂપ છે. એક નાનાં બાળકમાં ભગવાન જેવી જ નિર્દોષતા, નિખાલસતા, સહજતા, સરળતા, નિર્મળતા વગેરે ગુણોના દર્શન થાય છે, પરંતુ એ જ બાળક સમય જતા આસપાસની વ્યક્તિઓ કે વાતાવરણથી પ્રભાવિત થઈ સજ્જન કે દુર્જન બને છે.

વૃદ્ધાવસ્થા એ મૂઝાંયેલું પુષ્પ છે, યુવાવસ્થા એ પૂર્ણ ખીલેલું પુષ્પ છે અને બાલ્યાવસ્થા એ ખીલવાની અદમ્ય ઇચ્છાથી ભરેલાં પુષ્પની કળી સમાન છે. એ અદમ્ય ઇચ્છાથી ભરેલાં પુષ્પની કળીને જરૂર હોય છે માત્ર સંસ્કારયુક્ત પોષણની. સંસ્કારોના સિંચનથી બાળપુષ્પ સોળે કળાએ ખીલી ઊઠે છે.

વાંસનું જંગલ હોય, વાંસળીનું નહીં. ખાણ પથ્થરની હોય, મૂર્તિની નહીં. તેમ કોઈ બાળક સંસ્કારો સાથે નથી જન્મતા, પણ એના જીવનમાં સંસ્કારોનું સિંચન કરવું પડે છે. કોઈ બાળકને એ શીખવવું નથી પડતું કે ઊંઘ આવે એટલે આંખો બંધ કરી દેવી અને ભૂખ લાગે એટલે ખાય લેવું. પણ કેમ સૂવું અને શું ખાવું એ તો અવશ્ય શીખવવું પડે છે, જેને સારી ભાષામાં સંસ્કાર કહેવાય.

આધુનિક સમાજની સળગતી સમસ્યાઓથી ભરેલા ન્યૂઝ પેપર બાળકને શું સંસ્કારો આપી શકશે ? ટી.વી. ચેનલોમાં હીંસા, અશ્લીલતા કે નરી અવાસ્તવિકતા ભર્યા ચલચિત્રો પ્રદર્શિત કરતી સીરિયલો કે ફિલ્મો બાળકને શું સંસ્કારો આપશે ? વિદ્યાથી વિમુખ કરનારી વિડીયો ગેઈમ્સમાંથી બાળક શું શીખશે ? મોબાઈલમાં મસ્ત રહેનાર મા-બાપ પાસેથી બાળક શું પ્રાપ્ત કરશે ? આધુનિક સમયની આ બધી સમસ્યાઓ વચ્ચે બાળકના સંસ્કારોનો યક્ષપ્રશ્ન છે.

એક સામાન્ય વૃક્ષના લાકડાં ઉપર સંસ્કાર કરવાથી ઉપયોગી ફર્નીચર બને છે, એક માટીનાં પીંડને સુસંસ્કૃત કરવાથી સુંદર પાત્રનું સર્જન થાય છે અને એક માનવને સંસ્કારો આપવાથી મહાત્માનું સર્જન થાય છે. પણ શું માનવ એ પુરુષવાચક સંજ્ઞા જ છે ? શું માત્ર દીકરાઓ જ સંસ્કારના અધિકારી છે ? ના. આ સંજ્ઞા તો આબાલવૃદ્ધ, સ્ત્રી-પુરુષ સૌ કોઈને લાગું પડે છે.

જેટલો દીકરાને સંસ્કારો મેળવવાનો અધિકાર છે, તેટલો જ દીકરીને પણ છે. ન માત્ર અધિકાર પરંતુ આધુનિક યુગની અનિવાર્ય આવશ્યકતા બની ગઇ છે દીકરા-દીકરીઓના સંસ્કારોની. દીકરો-દીકરી એક સમાન એ વાત સંસ્કારના અર્થમાં સાર્થક લાગે છે.

શું જરૂર છે દીકરીને સંસ્કારોની ? 'દીકરી તો પારકી થાપણ કહેવાય' એ વાતને આજે એકવીસમી સદીમાં વિસારી દેવી જોઈએ. લગ્ન પછી દીકરી પતિદેવના સમગ્ર કુટુંબનો આધાર બની રહે છે. એક આદર્શ ગૃહિણી જ ઘરની શોભા છે અને એ માટે દીકરીના સંસ્કારો સમગ્ર કુટુંબનો પાયો છે.

આધુનિક યુગના અનેક ઉપકરણોથી ઘેરાયેલા માનવે 'દીકરી ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય' એ કહેવતને પણ કદાચ ભૂલવી પડશે અને યાદ કરવી પડશે આજના યુગની એક નવી કહેવતને કે, 'દીકરી તો ભાઈ, સૌને દોરી જાય!'

સમસ્યા છે દીકરા-દીકરીઓના સંસ્કારોની. સંસ્કારોનું સિંચન કોઈ સરળ કામ નથી. માણસમાં સંસ્કાર સિંચનનું કાર્ય મૂર્તિના ઘડતર સાથે સરખાવી શકાય. એક શિલ્પી પથ્થરમાંથી મૂર્તિ કંડારે છે ત્યારે એણે ખૂબ ઝીણવટપૂર્વક ટાંકણાં મારવાના હોય છે. મૂર્તિના

ઘડતર કરતા મનુષ્યના જીવન ઘડતરનું કામ ખૂબ અઘરું છે કારણ કે મૂર્તિ જડ છે, તેને ગમે તેટલા ટાંકણાં મારો તોપણ તે સામો પ્રહાર નહીં કરે અને માનવ ચેતન છે, તેનું ઘડતર કરવા જતાં ક્યારેક પ્રતિકાર પણ થાય અને માનવમૂર્તિ ખંડિત પણ થઈ જાય!

કુશળ શિલ્પી પથ્થરને કાળજીપૂર્વક ટાંકણાં મારે તો મૂર્તિ સાકારિત થાય છે. જો દીકરા-દીકરીઓના સ્વભાવ, ગુણ અને રુચિને ઓળખીને કુશળતા પૂર્વક સંસ્કાર સિંચન કરવામાં આવે તો તેમાંથી આદર્શ બાળકનું સર્જન થાય છે.

ગુજરાતી ભાષામાં એક કહેવત છે, 'પાકા ઘડે કાંઠા ન ચડે.' 'છોડ નાનો હોય ત્યારે એને જે બાજુ વાળો એ બાજુ વળે.' એમ બાળપણથી જ દીકરા-દીકરીઓને જે બાજુ વાળો એ બાજુ વળે. નાનું બાળક મોટે ભાગે અનુકરણશીલ હોય છે. જો બાળપણથી જ સંસ્કારમય વાતાવરણ આપવામાં આવે તો બાળકોમાં સંસ્કારો સહેજે આવે છે.

મોટે ભાગે મા-બાપની સમસ્યા હોય છે બાળકો માટે સમય ફાળવવાની. દરેક માતા-પિતા એવું ઈચ્છે છે કે મારું બાળક સંસ્કારી બને, પણ એની પાછળ સમય બહુ ઓછાં આપે છે. કેટલાક માતા-પિતા વ્યવહાર સાચવવાની વ્યસ્તતાને લીધે બાળકોને સમય આપી શકતા નથી.

એક શાળામાં એક શિક્ષિકાએ વિદ્યાર્થીઓને પરીક્ષામાં પ્રશ્ન પૂછ્યો હતો કે, 'તમને શું થવું ગમે ? શા માટે ?' વર્ગખંડના દીકરા-દીકરીઓને પોતપોતાની ઈચ્છા મુજબ ડૉક્ટર, વકીલ, શિક્ષક વગેરે થવાનું લખ્યું હતું અને તેના કારણો પણ જણાવ્યા હતા. શિક્ષિકા બધા વિદ્યાર્થીઓની ઉત્તરવહીઓ પોતાને ઘરે બેસીને તપાસતા હતા. એમાં એક દીકરીનો લખેલો જવાબ વાંચીને એની આંખમાં આંસુ આવી ગયા.

એ દીકરીએ લખ્યું હતું કે મને મોબાઈલ થવું ગમે. શા માટે ? તો કારણ લખ્યું હતું કે મારા મમ્મી-પપ્પા મોબાઈલને થોડીવાર પણ એકલો મૂકતા નથી, સાથે ને સાથે જ રાખે છે. મારા મમ્મી-પપ્પા મારાં કરતા એનાં મોબાઈલનું વધારે ધ્યાન રાખે છે. મારાં કરતા મોબાઈલને વધારે પ્રેમ કરે છે. હે ભગવાન ! મને મોબાઈલ બનાવ જેથી હું મારા મમ્મી-પપ્પાની સાથે જ રહી શકું અને એ મારાં માટે સમય આપે અને મને પ્રેમ કરે!

દીકરીનો જવાબ વાંચીને શિક્ષિકાને આશ્ચર્ય તો થયું, પણ આંખમાં આંસુ એટલે આવ્યા કે એ જવાબ લખનારી પોતાની જ દીકરી હતી!

કોઈ કવિએ સરસ કહ્યું છે,

પડી જાય ઘર બન્યા પહેલા તો ચણતરની ખામી છે,
ભણેલા કરે વારંવાર ભૂલ તો ગણતરની ખામી છે.
રામ-શ્રવણની આ ભૂમિના કણકણમાં છે માનવતા,
થાય એ ભૂમિમાં જો આવું તો નક્કી ઘડતરની ખામી છે.

દીકરા-દીકરીઓની બાલ્યાવસ્થામાં આપેલો સમયે માતા-પિતાની વૃદ્ધાવસ્થાને સુધારે છે. બાળકોના સંસ્કારો માટે ફાળવેલો સમય બાળકનું ભવિષ્ય ઉજ્જવળ બનાવશે અને માતા-પિતાની વૃદ્ધાવસ્થાને ઉજાગર કરશે.

કેટલાક મા-બાપની પૈસા કમાવાની આંધળી દોટ બાળક માટે નુકશાનકારક નીવડે છે. પૈસા પાછળ પાગલ થયેલો માણસ ભૂલી જાય છે કે દુનિયામાં પૈસા કરતા પણ વધારે મૂલ્યવાન છે સંસ્કાર. રાત-દિવસ મહેનત-મજુરી કરીને ઉછેરેલા બાળકો મોટા થયાં પછી મા-બાપને વૃદ્ધાશ્રમમાં મૂકી આવે, એ બાળકોને યોગ્ય સમયે ન આપેલા સંસ્કારોનું પરિણામ છે. પાણી આવે પછી પાળ બાંધવી વ્યર્થ છે. એમ સમય સરકી ગયા પછી સંસ્કાર સિંચનની આશા રાખવી નિરર્થક છે.

કાપડના તાકાને સિલાઈના સંસ્કાર કરવાથી પહેરવા લાયક બને છે, એમ જીવનમાં સંસ્કારનું સિંચન કરવાથી જીવન જીવવા લાયક બને છે. સુવર્ણને સંસ્કૃત કરવાથી અનુપમ અલંકારનું નિર્માણ થાય છે અને બાળકને સંસ્કાર આપવાથી આદર્શ માનવ બને છે.

બાળ શિવાજીને પારણિયામાં મા જીજાબાઈ પાસેથી રામાયણ-ભાગવતના સંસ્કારો મળ્યા હતા. 'પુત્રના લક્ષણ પારણામાંથી' ગુજરાતી સાહિત્યની આ કહેવત ખોટી નથી, પરંતુ જે માતા બાળકને

પારણિયામાં ઝૂલાવતી ઝૂલાવતી હાલરડાં ગાય કે 'હુલુલુલુ હાલીયો ને તારો બાપ ટાલીયો' તો તે બાળક પાસેથી સંસ્કારોની અપેક્ષા ન રાખી શકાય. બાળકને બાલ્યાવસ્થામાં જેવા સંસ્કારો મળ્યા હોય તેવું તેનું ભવિષ્ય બને છે. સ્વયં ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણ કારિયાણીના ત્રીજા વચનામૃતમાં કહે છે કે, 'સારો હોય તે તો બાળકપણામાંથી જ જણાય.' બાળક નાનું હોય ત્યારથી જ તેના વર્તન અને વૃત્તિ ઓળખીને કરેલું સંસ્કાર સિંચન બાળકનું ભવિષ્ય ઉજ્જવળ બનાવે છે.

આપણા શાસ્ત્રોમાં તો બાળકના જન્મ પહેલા જ ગર્ભ સંસ્કારની વાત કરવામાં આવી છે. અર્જુનપુત્ર અભિમન્યુ માતાના ઉદરમાંથી જ યુદ્ધકળા શીખીને આવ્યા હતા, ભક્તરાજ પ્રહ્લાદજીએ મા કયાધુના ઉદરમાં પ્રભુભક્તિના સંસ્કારો મેળવ્યા હતા. તક્ષશીલાના મહાન આચાર્ય ચાણક્ય પાસેથી નાનપણમાં જ સંસ્કારો મેળવીને ચંદ્રગુપ્ત મૌર્ય અખંડ ભારતનો સમ્રાટ બન્યો હતો. દેશના સર્વોચ્ચ પદ પર બેઠા પછી પણ જેને માના આશીર્વાદ યાદ આવે એ માનનીય પ્રધાનમંત્રી શ્રીનરેન્દ્રભાઈ મોદીના બાળપણના સંસ્કારોનું પ્રતિબિંબ છે.

ઈ.સ.૧૮૮૮, ૪ સપ્ટેમ્બર ના રોજ મોહન વિદ્યાભ્યાસ માટે જ્યારે પ્રથમ વખત ઈંગ્લેન્ડ ગયો ત્યારે એની માતા પુતળીબાઈએ કહ્યું હતું, 'બેટા ! ચાર વાત હંમેશા યાદ રાખજે. દારૂ ન પીતો, માંસ ન ખાતો, પરસ્ત્રીનો સંગ ન કરતો અને ઈશ્વરનિષ્ઠા રાખજે.' મોહને આ ચાર નિયમો આજીવન પાળ્યા અને એ જ મોહન ભારતના રાષ્ટ્રપિતા ગાંધીજી મહાત્મા કહેવાયા. આમ, સંસ્કાર સિંચનથી અનેક બાળકો મહાનતાને પામ્યા છે.

સંસ્કારી બાળક નિર્વ્યસની હોય, વૃદ્ધોની લાકડી હોય, અંધનો આધાર હોય, વિનયી હોય અને સૌનું પ્રિય હોય. સંસ્કારી બાળક સૌને ગમે જ્યારે કુસંસ્કારી બાળક સૌનું નિંદાપાત્ર બને છે.

બાળપ્રભુ ઘનશ્યામ મહારાજ બાળકોના આદર્શ છે. દરરોજ દેવમંદિરે દર્શને જવું, કથા સાંભળવી, શાસ્ત્ર અધ્યયન કરવું વગેરે ઘનશ્યામ મહાપ્રભુની બાળ સહજ પ્રકૃતિ હતી. બાળપ્રભુ ઘનશ્યામ મહારાજના જીવનમાંથી દરેક બાળકને સંસ્કારોની પ્રેરણા મળે છે. શ્રીજી મહારાજ જ્યારે નાના હતા ત્યારે ધર્મદેવે વૃત્તિ પરીક્ષા લીધેલી. શસ્ત્ર, સંપત્તિ અને શાસ્ત્રમાંથી ઘનશ્યામ પ્રભુએ શાસ્ત્રની પસંદગી કરી હતી. બાળપ્રભુ પોતાની આ લીલાથી દરેક બાળકને શાસ્ત્ર-અધ્યયનની પ્રેરણા આપે છે.

કોઈપણ કુટુંબ કે સમાજની મહાનતાની શરૂઆત એક સંસ્કારી બાળકથી થાય છે. માટે સમાજની સમસ્યાનું સમાધાન છે સંસ્કારી બાળક અને પરિવારના પ્રશ્નોનો જવાબ છે સંસ્કારી બાળક.

સંસ્કારો એટલે હૃદયનું શિક્ષણ. આજની શાળા-મહાશાળાઓ દુન્યવી સામાન્ય જ્ઞાન જરૂર આપશે, પરંતુ બાળકને સંસ્કારો ક્યાંથી મળશે ? સંસ્કાર શિક્ષણનું હૃદય છે, એટલે જ કોઈએ કહ્યું છે કે, **The heart of education is the education of the heart.**

આઝાદીના ઉદયકાળમાં ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજે બાળકોના સંસ્કારોની ચિંતા સેવી અને ભગવાન શ્રી સ્વામિનારાયણના સદ્‌વિદ્યા પ્રવર્તનની પ્રેરણાને સાકારિત કરતા ગુરુકુલની સ્થાપના કરી, જેમાં અદ્યાપિ પર્યંત હજારો બાળકો સંસ્કારયુક્ત શિક્ષણ પામ્યા.

એ સંસ્કારધારા પરમ પૂજ્ય ગુરુવર્ય શાસ્ત્રી શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામીના ભગીરથ પુરુષાર્થથી **SGVP** ગુરુકુલના માધ્યમથી વિશ્વફલક ઉપર વિસ્તરી રહી છે. દીકરો ભણે અને સંસ્કારો મેળવે તો એક કુળનો ઉદ્ધાર થાય અને દીકરી ભણીને સંસ્કારી થાય તો બે કુળને તારે એ ન્યાયે પૂજ્ય સ્વામીજીએ દીકરીઓના સંસ્કારોની પણ ચિંતા સેવીને દ્રોણેશ્વર કન્યા-કુમાર ગુરુકુલની સ્થાપના કરી, જે કન્યા કેળવણી આજે સૌ કોઈ માટે પથપ્રદર્શક બની રહી છે. ***

ગુરુકુલ દર્શન માસિક અંગેની વિગતો

ન્યૂઝ પેપર રજીસ્ટ્રેશન રુલ ૧૯૫૬ અન્વયે જાહેરનામું

પ્રકાશન સ્થળ:- શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, ડ્રાઈવ ઈન રોડ,
મેમનગર, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૫૨

પ્રકાશન સમય:- દર માસની ૨૫ તારીખે

મુદ્રકનું નામ:- પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી

પ્રકાશકનું નામ:- પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી

રાષ્ટ્રીયતા:- ભારતીય

સરનામું:- શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, ડ્રાઈવ ઈન રોડ,
મેમનગર, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૫૨

તંત્રીનું નામ:- પાર્ષદ શ્યામજી ભગત

રાષ્ટ્રીયતા:- ભારતીય

સરનામું:- શ્રી સ્વામિનારાયણ ગુરુકુલ, ડ્રાઈવ ઈન રોડ,
મેમનગર, અમદાવાદ - ૩૮૦૦૫૨

માલિકના માલિક:- પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી

હું પુરાણી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી આથી જાહેર કરું છું કે ઉપરની માહિતી મારી જાણ અને માન્યતા પ્રમાણે સાચી છે.

તારીખ ૨૫-૩-૨૦૧૮ સહી- પુરાણી બાલકૃષ્ણદાસ.

પુરુષાર્થ

- શ્રી જયદેવ સોનગરા
(Director SGVP international school)

યુવાનોમાં સફળતા માટેનાં હજારો સ્વપ્નો છુપાયેલાં હોય છે અને તે સ્વપ્નોને સાકાર કરવા લાખો વિચારો તેની આસપાસ ઘૂમરાતા હોય છે. દરેક સફળ વ્યક્તિની પહેચાન તે જ્યારે ટોચ ઉપર પહોંચે છે ત્યારે થતી હોય છે. ત્યારે તે વ્યક્તિની આસપાસ પહોંચેલી સગવડો સૌને દેખાય છે. સુખ-સાહ્યબી, સુવિધાઓ અને શબ્દને ઉપાડી લેનારા માણસોની ફોજ દેખાય છે. પરંતુ તે સફળતા સુધી પહોંચવા વ્યક્તિએ વેઠેલો સંઘર્ષ, સહન કરેલી વેદનાઓ, અવિરત પુરુષાર્થ અને સફળતા માટે કેળવેલી જીજીવિષા કોઈને દેખાતી નથી.

રાજકોટની એક શાળાની મુલાકાતના સમયે ભારતના ભૂતપૂર્વ રાષ્ટ્રપતિ અબ્દુલ કલામે સરસ કહ્યું હતું, "સફળતા માટે નસીબ જરૂરી છે, પરંતુ નસીબને સફળ બનાવવા માટે અત્યંત પુરુષાર્થ જરૂરી હોય છે અને તે પુરુષાર્થ નસીબ વગર પણ માણસને સફળ બનાવી શકે છે."

પુરુષાર્થ આદર્શવાદના ત્રિભેટે ઊભેલો શબ્દ છે. 'મહેનત' શબ્દથી તે કંઈક વિશેષ છે. 'મજૂરી'થી તે અતિ વિશેષ છે. અર્થ માટે પુરુષનું સમર્પિત થઈ જવું તે પુરુષાર્થ. પરંતુ સાથે જરૂરી છે શિસ્ત, સંયમ, સહનશીલતા, સૌમ્યતા, સહજતા, શાલીનતા અને સુભગ દીર્ઘદૃષ્ટિની.

મિત્રો, પુરુષાર્થ કદી વાંઝિયો હોતો નથી. પુરુષાર્થ કદી નિષ્ફળ જતો નથી. પુરુષાર્થ કદી નિર્માલ્ય હોતો નથી, પરંતુ પુરુષાર્થ વ્યક્તિની કસોટી કરે છે. પુરુષાર્થ વ્યક્તિની નીતિઓને સહનશીલતાની એરણ ઉપર ચઢાવે છે. પુરુષાર્થ વ્યક્તિને નિષ્ફળતાના અગાધ સમુદ્રમાં ડુબકી મરાવે છે અને આ કસોટીમાં જે પાસ થાય, સફળતા તેના પગ ચૂમે છે.

પુરુષાર્થ વ્યક્તિલક્ષી પણ હોઈ શકે છે. કુટુંબના સભ્યો, સંસ્થાના કર્મચારીઓ, એક નગરના નગરજનો કે રાષ્ટ્રના નાગરિકો સાથે મળી જ્યારે એક દિશામાં સંગઠિત કામ કરે તે સૌને જોડતી કડીનું નામ છે પુરુષાર્થ.

"**मा फलेषु कदाचन**" નો અર્થ છે : વ્યક્તિનો ફળ ઉપર અધિકાર નથી એટલે ફળ શું હોઈ શકે તે વ્યક્તિ નક્કી કરી શકતો નથી. એટલે ફળ શું મળશે તે કાર્યની નિયતિ નક્કી કરે છે, વ્યક્તિ નહીં. પરંતુ ફળની અપેક્ષા જ ન રાખવી, તેવો અર્થ થતો નથી.

"**कर्मण्ये वाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन**" ગીતાના આ પ્રખ્યાત સૂત્રનો અર્થ મારી દૃષ્ટિએ જુદો છે. સૂત્ર એમ કહે છે કે, પુરુષાર્થ કરનાર વ્યક્તિએ ફળની ચિંતા કર્યા વગર ઈશ્વરમાં અતૂટ શ્રદ્ધા રાખવી જોઈએ અને આ જ શ્રદ્ધા વ્યક્તિને તર્ક અને બુદ્ધિથી ઉપર ઉઠાવી **Steve Jobs** જેવા વૈશ્વિક સફળ વ્યક્તિએ વર્ણવેલી અને ભારતમાં અનુભવેલી અંતઃસ્ફુરણા **(Intution)** ને મજબૂત બનાવે છે.

એક શિક્ષક તરીકે મેં હંમેશાં દરેક સફળ વ્યક્તિની પૃષ્ઠભૂમિમાં કે તેના પૂર્વાર્ધમાં છુપાયેલી સંઘર્ષકથાને સમજવા સતત પ્રયાસ કર્યો છે. ભારતના સફળ ફિલ્મી નાયકો, રાજનેતાઓ, મહાપુરુષો, સંતો, રાષ્ટ્રનાયકો, સ્વાતંત્ર્યસેનાનીઓ, સફળ રાજાઓ અને તમામ સફળ વ્યક્તિઓના પૂર્વાર્ધમાં આવી કથા અચૂક વણાયેલી હોય છે. દરેક સફળ વ્યક્તિને એવું લાગતું હોય છે કે તેણે સૌથી વધારે સંઘર્ષ કર્યો છે. પરંતુ સફળતાની બધી ઈમારતો સંઘર્ષની આવી ઈંટોમાંથી જ ચણાયેલી હોય છે. સફળતા કદી પણ મહેનત વગર, સંઘર્ષ વગર, સહજ રીતે હાથમાં આવતી નથી અને આવે છે તો ટકતી નથી અને ટકે છે તો જચતી નથી.

સફળતાની પગદંડી પર ચાલી નીકળેલા વ્યક્તિએ હમેશા યાદ રાખવું જોઈએ કે રોડ બેન્ડ થાય છે એન્ડ નથી થતો. સફળતા માટે કદી પણ તમારી સાથે ચાલતા લોકો,

તમારા ઉદ્દેશો માટે સમર્પિત થઈ જાય તેવી અપેક્ષા વધારે પડતી છે, પરંતુ તમારી સાથે ચાલતા લોકોના ઉદ્દેશોને તમારી સફળતાના સૂત્રમાં પરોવી દેવા તે તેની ગુરુચાવી છે. પૂજ્ય મોરારી બાપુએ સાચું જ કહ્યું છે, "સ્વજનોને પોતાના ધંધામાં લાવવાને બદલે જે કામ કરે છે તેમને સ્વજન બનાવી દેવા તે સફળતાનો સરળ ઉપાય છે." સર આઈઝેક ન્યૂટને સાચું જ કહેલું, "સફળતાનો એક રસ્તો મને યાદ નથી, પરંતુ સફળતા સુધી જવાના હજાર નિષ્ફળ રસ્તાઓને હું જાણું છું." ફોર્ડ મોટર કંપનીના માલિક હેનરી ફોર્ડ કાર બનાવવાના સંઘર્ષથી લગભગ હતાશ થઈ ગયા હતા અને જ્યારે ફોર્ડ કંપની બનાવવાની તક મળી ત્યારે કંપની બનાવવાનું સ્વપ્ન સાકાર થયું. અમેરિકાના પ્રખ્યાત **Macy Chain** કંપનીના માલિક **R. H. Macy** ડિપાર્ટમેન્ટલ સ્ટોરની ચેઈન શરૂ કરવી તે તેમના માટે સાતમો ધંધો હતો. સોની કંપનીના માલિક **Akio Morita, Microsoft** ના માલિક બિલ ગેટસ, ડિઝની વર્લ્ડના માલિક વૉલ્ટ ડિઝની, આલ્બર્ટ આઈન્સ્ટાઇન, સોક્રેટિસ, અમિતાભ બચ્ચન, નરેન્દ્ર મોદી અને એવા ઇતિહાસનાં સ્વર્ણિમ પાનાંઓમાં અંકિત થયેલાં અનેક નામો છે.

પુરુષાર્થ એ કોઈ વિચાર નથી, એ એક જીવનશૈલી છે. પુરુષાર્થ એ કોઈ પ્રક્રિયા નથી **Human body** નું **Environment** છે. જીવનના ચાર આશ્રમોમાં બ્રહ્મચર્ય એ સંયમ અને દૃષ્ટિનો પુરુષાર્થ છે. ગૃહસ્થાશ્રમ એ મહેનત અને સંઘર્ષનો પુરુષાર્થ છે. વાનપ્રસ્થાશ્રમ એ સમજ અને સમર્પણનો પુરુષાર્થ છે. સંન્યાસાશ્રમ એ ત્યાગ અને છોડવાનો પુરુષાર્થ છે. ધર્મ, અર્થ, કામ અને મોક્ષને જોડતા સેતુનું નામ છે પુરુષાર્થ.

સફળતાના સ્વપ્ન જોવાની આદત એ પુરુષાર્થનું બીજ છે. સંઘર્ષ કરવાની ઇચ્છાશક્તિ એ પુરુષાર્થનું ઇંજન છે. મહત્ત્વાકાંક્ષા એ પુરુષાર્થ માટે ઉદ્દીપક છે. નિષ્ફળતાઓ પુરુષાર્થની પાછળ છુપાયેલી સફળતાની જનની છે અને નિષ્ફળતાથી સફળતા સુધી જતા રથનાં બે પૈડાં છે ધીરજ અને સહનશીલતા.

પુરુષાર્થને સફળતામાં ફેરવવા વ્યક્તિમાં જોઈએ છે નિષ્ફળતાઓની પેલે પાર ઊભેલી સફળતાને જોવાની દૃષ્ટિ. તમારી આસપાર ઊભેલું હતાશ મનોબળ નિરાશા ખંખેરતા શબ્દો, નકારાત્મકતા ફેલાવતા વિચારો, તમારી પ્રગતિને અટકાવવા સક્રિય રહેતા આપ્તજનો અને તમારી ગતિને અવનવી ટીકાઓથી થોપતા લોકોથી બચાવી શકે તેવું મનોબળ અત્યંત જરૂરી હોય છે.

પુરુષાર્થ એટલે અથાગ મહેનત જ નહિ, પરંતુ સમજપૂર્વકની અને આયોજનબદ્ધ મહેનત. પુરુષાર્થ એટલે કામ કરવાની વૃત્તિ નહિ, પરંતુ ઇનોવેટિવ કામ કરવાની આવડત. પુરુષાર્થ એટલે થકવાડી દે તેવો સંઘર્ષ નહિ, પરંતુ ઊર્જા આપે તેવી કાર્યશૈલી. પુરુષાર્થ એટલે સંજોગો પર આધારિત વ્યવસ્થા નહિ, પરતુ સંજોગોને કાબૂમાં કરવાની વ્યવસ્થા. પુરુષાર્થ એટલે પ્રશ્નોને હલ કરવાની બૌદ્ધિકતા નહિ, પરંતુ પ્રશ્નને જુદી દૃષ્ટિથી જોવાની પ્રબુદ્ધતા. પુરુષાર્થ એટલે પૈસા પાછળ દોડતું માનવમન નહિ, પરંતુ સફળતાની પાછળ દોડતી ઇચ્છાશક્તિ. પુરુષાર્થ એટલે વ્યક્તિની સફળતાની કથા નહિ, પરંતુ સાથે ચાલતા સૌને સફળ બનાવવાનો યજ્ઞ. મારી દૃષ્ટિએ સફળતા એ પુરુષાર્થનુ **by product** છે. પરંતુ પુરુષાર્થનું મુખ્ય પ્રોડક્ટ છે પોતાના અસ્તિત્વ સાથેનો સંતોષ. ***

ભગવાન બુદ્ધ તથા એમના શિષ્ય આનંદ એક જંગલમાથી પસાર થઈ રહ્યા હતા. રસ્તામાં તરસ લાગવાથી ભગવાન એક વૃક્ષ નીચે આરામ કરવા બેઠા અને આનંદને પાણી લાવવા આજ્ઞા કરી. આનંદ પાત્ર લઈ પાણી લેવા ગયો, પરંતુ હમણા જ એક બાળદગાડું ઝરણામાંથી પસાર થયું હતું અને એનાંથી ઝરણાનું પાણી ડહોળાઈ ગયું હતું. તેથી આનંદ પાણી લાધા વિના જ પાછો ફર્યો.

ભગવાન બુદ્ધે કારણ પૂછતા એમણે કારણ જણાવ્યું. ત્યારે બુદ્ધે કહ્યું, 'ફરી પાછો જા અને એ જ ઝરણાનું પાણી ભરી લાવ.' આનંદ પાછો ગયો, પણ પાણી ખરાબ હોવાથી ફરી ખાલી હાથે પાછો ફર્યો

બુદ્ધે કહ્યું, 'મારે એ જ ઝરણાનું પાણી પીવું છે, માટે તું ત્યાં પાછો જા અને પાણી ભરી લાવ.' આનંદ આમ ચાર પાંચ વખત આવ્યો અને ગયો પણ પાણી ખરાબ જ હતું. થોડો સમય વીત્યો. ફરી આનંદ પાણી ભરવા ગયો તો પાણી ચોખ્ખું જોયું. આનંદ બુદ્ધ માટે પાણી ભરીને લાવ્યો અને આપ્યું. એ વખતે બુદ્ધે વાત કહી, 'બેટા ! આપણા જીવનરૂપી જળને પણ કુવિચારરૂપી ગાડાંઓ રોજ દુષિત કરે છે. ત્યારે આપણે જીવનથી દૂર ભાગીએ છીએ. પરંતુ ભાગવાને બદલે મનરૂપી ઝરણું શાંત થાય એની રાહ જોવી જોઈએ. જો ધીરજ રાખીને પુરુષાર્થ કરતા રહીશું તો ધીમે ધીમે બધું જ ચોખ્ખુ દેખાશે. બીલકુલ પેલા ઝરણાની જેમ!' આમ કહી બુદ્ધે પાણી પીધું અને આગળ ચાલવા માંડ્યા.

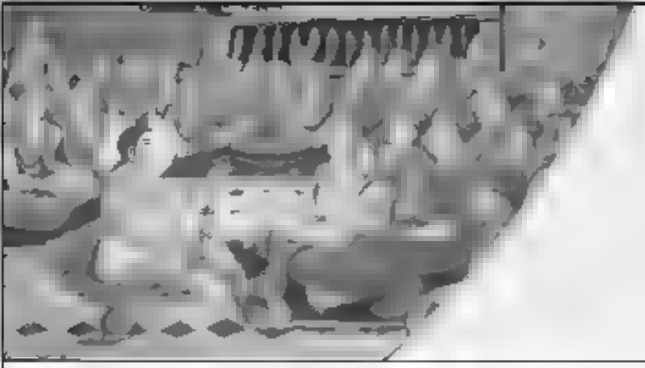

સુભાષિત રસાસ્વાદ

સંત સમાગમ

- રમણીકભાઇ રૂપારેલીયા

महानुभावसंसर्गः कस्य नोन्नतिकारकः ।
पद्मपत्रस्थितं तोयं धत्ते मुक्ताफलश्रियम् ॥

'મહાનુભાવોનો સહવાસ અને સમાગમ કોને ઉન્નતિકારક નથી બનતો ? કમળપત્ર પર રહેલું પાણીનું બિંદુ પણ મોતી જેવી શોભા ધારણ કરે છે.'

સત્શાસ્ત્ર, સાચા સંત, સત્પુરુષ અને મહાનુભાવોનો સમાગમ એટલે સત્સંગ. સાથે રહેવા માત્રને કે સહવાસને સંગ કહેવાય, સત્સંગ નહિ. સાચા અર્થમાં તો તેમનુ સવન કરે ત્યારે જ સમાગમ કર્યો કહેવાય. મહાનુભાવો, ભગવદ્‌ભક્તો અને સંતોનો આવો સમાગમ જ સૌને ઉન્નતિકારક અને સુખદાયી બને એ નિર્વિવાદ હકીકત છે. આવો સત્સંગ સૌને લાભદાયક પુરવાર થાય છે.

સચોટ ઉદાહરણો તો સંસ્કૃત સુભાષિતોની ઓળખ છે. સુભાષિતકાર સચોટ ઉદાહરણ દ્વારા મહાનુભાવોના સંસર્ગની ઉન્નતિકારકતા સમજાવતા કહે છે, 'કમળપત્ર ઉપર રહેલું પાણીનું બુદ સૂર્યપ્રકાશમાં મોતી જેવું સુંદર જણાય છે ' મામુલી જળબિંદુ મોતી જેવી શોભા ને સૌંદર્ય ધારણ કરે તેનું કારણ પાણીનું કમળપત્ર પરનું સ્થાન છે પાણીનો કમળદલ સાથેનો સંપર્ક છે. ગંગાતટ પરના ગામ-શહેરોનાં ગટરનાં ગંદા પાણી ગંગાજળમાં ભળે છે. તો ભાગીરથી ગંગામૈયાના યોગથી ગંદા અને દુર્ગંધયુક્ત પાણીની ગણના પવિત્ર ગંગાજળમાં થાય છે ને માણસ તો શું સ્વર્ગના દેવો પણ એ જળને પોતાના મસ્તકે ચડાવે છે ! પવિત્ર ગંગાજળ સાથેના મેળાપથી મામુલી ગટરના પાણીનુ મૂલ્ય વધી જાય છે ગંગાજળની લોટીઓ ભરાય છે, પૂજાય છે ને દેવમંદિરોમા દેવોના અભિષેક સ્નાનમાં ઉપયોગમાં આવે છે. કાંખનું હોય તે લાખનું થાય તે આનું નામ.

કાચા સૂતરનો દોરો જો ફૂલહાર બનાવવાના ઉપયોગમાં આવે તો ફૂલોની સાથે કાચો દોરો પણ દેવો, મહાપુરુષો અને સંતોની ગળામાં સ્થાન પામે છે ! સૂતરના કાચા દોરાના ફૂલો સાથેના સંપર્કનો આ પ્રતાપ છે. સૂક્ષ્મ કીટ જંતુ જો સુગંધી પુષ્પોના સંસર્ગમાં આવે તો પુષ્પમાળાની સાથે કીટ કીડા પણ ભગવાનની પ્રતિમાના અને મહાશયોના મસ્તક પર સ્થાન મેળવે છે.

પથ્થર કે કાષ્ઠમાથી કંડારાયેલી દેવપ્રતિમા પણ પવિત્ર સંતો અને ધર્મધુરંધર આચાર્ય મહારાજશ્રીના વરદ હસ્તે પ્રાણપ્રતિષ્ઠા પામે છે ત્યારે જે તે દેવત્વ પામે છે, ત્યાર પછી પ્રભુ તરીકે પૂજાય છે !

ઉત્તમનો સંગ ઉર્ધ્વગતિ પમાડે છે ને ઉતરતા (કનિષ્ઠ)ના સંગથી અધોગતિ થાય છે. સંગનો પણ ભારે પ્રભાવ છે. એટલે તો કહેવાય છે - 'સંગ તેવો રંગ' ને 'સોબત તેવી અસર' સંગ સોબતથી વાન ન આવે પણ જ્ઞાન તો જરૂર આવે છે. મોક્ષમાર્ગના યાત્રિક એવા મુમુક્ષુજનોને નિત્ય પ્રત્યે સંતસમાગમ કરવાની આજ્ઞા છે. ગોડીના પદમા પણ એ જ કહેવાયું - 'સંતસમાગમ કીજે હો નિશદિન.'

'સ્વામીની વાતો'માં પણ ઉત્તમનો સંગ કરવો, પણ ઊતરતાનો સંગ તો ક્યારેક કરવો જ નહિ, એમ ભારપૂર્વક કહેવાયું છે.

સંગના પ્રભાવથી કોણ પ્રભાવિત નથી થતું ? વાદળથી વરસેલુ પાણીનુ બુંદ જો છીપમાં પડે તો તેનુ કિમતી મોતી થાય, શેરડીમાં જઈ પડે તો સાકર બને, વાંસમાં જઈને પડે તો કપૂર થાય અને સર્પના મોંમાં પડે તો ઝેર થાય. પાણીનું બુંદ કોના સંપર્કમાં આવે છે તેના પરથી તેનુ મૂલ્ય અંકાય છે

આ બાબતમાં વચનામૃતમાં શ્રીજી મહારાજનો અભિપ્રાય - 'જો અતિ પાપીનો સંગ થાય તો પાપનો વધારો થાય અને કંઈક સુકૃત હોય તે પણ નાશ પામે અને મદિરાના પાનને કરનારી પાતર્યોના ગળામાં હાથ નાખીને બેસે, એ પછી પરમેશ્વરનો વાંક કાઢે જે મારું મન કેમ ઠેકાણે રાખ્યું નહિ ? તેને તો મહામૂરખ જાણવો.' (વ.ગ.પ્ર. ૫૫)

આ જીવ તે જેવી સોબત કરે છે તેવું તેનું અંતઃકરણ થાય છે. તે જ્યારે એ જીવ વિષયીજીવની સભામાં બેઠો હોય તે સમે તેનું અંતઃકરણ બીજી જાતનું થઈ જાય છે અને તૃણની ઝૂંપડી હોય ને તેમાં તે સમે તેનું અંતઃકરણ બીજી રીતનું થાય છે. પરમહંસ તથા સાંખ્યયોગી હરિજન તથા કર્મયોગી હરિજન એ સર્વેને કુપાત્ર માણસની સંગત કરવી નહિ.' (વ.ગ.પ્ર. ૧૮)

***

Bullets

- Maulik Unadkat

Jerry was the kind of guy you love to hate He was always in a good mood and always had something positive to say If any waiter in his restaurant was having a bad day, as a manager Jerry was always there telling them how to look at the positive side of every situation.

One night, Jerry did something you are never supposed to do in the restaurant business he left the back door open and was held up at gunpoint by three armed robbers While trying to open the safe, his hand, shaking from nervousness, slipped off the combination The robbers panicked and shot him

Luckily, Jerry was found relatively quickly and rushed to the local trauma center. After 18 hours of surgery and weeks of intensive care, Jerry was released from the hospital with fragments of the bullets still in his body

"Weren't you scared? Did you lose consciousness?" Jerry was asked. He replied "The paramedics were great. They kept telling me I was going to be fine. But when they wheeled me into the emergency room and I saw TENSE expressions on the faces of the doctors and nurses, I got really scared. In their eyes, I read, 'He's a dead man.' I knew I needed to take action "

"What did you do?" he was asked.

"Well, there was a big, burly nurse shouting questions at me," said Jerry "She asked if I was allergic to anything. 'Yes,' I replied. The doctors and nurses stopped working as they waited for my reply .. I took a deep breath and said, 'Bullets!'

They all burst into laughter and over their laughter, Jerry told them, 'I am choosing to live. Operate on me as if I am gonna be alive, not dead."

Jerry lived not just because of the skill of his doctors, but because of his amazing positive attitude Attitude, after all, is everything

Most of us will find Jerry's attitude impractical, unachievable and theoretical But the truth is, IT IS POSSIBLE IT IS POSSIBLE to be so positive in every situation But it takes practice, daily practice, in fact in every situation you face, you have to consciously practice to choose to be positive Positivity is a choice, it doesn't just happen. Practice makes this happen

Tell me, if you want to run a 21 km marathon, when do you start practicing? Do you just practice for a day or two before the marathon day? NO You wake up at 6 am and practice for months or at least weeks before the marathon and make your body muscles fit for the marathon.

Mind too has muscles These muscles flex themselves to positivity and become weak when left alone. Positive reading, positive listening, positive company, positive giving and positive living is what the mental muscles need to stay fit. Not just a day or two before you face difficulties in life. Positive thinking is an exercise we all need to consciously do every single day if we want to prepare ourselves for the marathon of a happy and peaceful life

Answer me, if we do not brush our teeth for a day, what happens? Our mouth stinks. If we do not bathe for a day, what happens? Our body stinks

Similarly, if we spend a day without positive thinking, what happens? Our mind stinks, our life stinks. A weak mind stinks of insecurity, jealousy, anger, hatred, ego, dominance, depression, under confidence, insensitivity and what not. It spreads negativity all around us

Don't let your mind stink Spend every day Being positive, strictly positive

Flex those mental muscles with positivity Every day Have a positive day. ***

Swaminarayan Charitgatha

Difficult Penance at Pulhashram

- Sweta Thakkar

The Journey to Pulhashram was extremely difficult. Also, the age of Ghanshyam was only twelve to thirteen years. Considering His age, this journey should have been beyond imagination. But, confronting difficulties was like a child's play for Ghanshyam who had left for practicing penance. Ghanshyam moved further along the banks of river Gandaki that was flowing between the mountains Dhavalgiri and Neelgiri. After facing many such obstacles and crossing several mountains that were difficult to climb, Ghanshyam finally reached Pulhashram.

This divine pilgrim place falls in the lap of the mountain ranges that are enveloped with snow throughout the year and are located at the altitude of approximately three thousand meters. Pulhashram has been a famous pilgrim place since ancient time. Many divine tales are associated with Pulhashram. Pulha Prajapati, the son of Brahmaji who was born from Brahma's mind had practiced penance here eons ago; so this place is famous as 'Pulhashram'.

Brahmaji had performed a great yajna here when this world came into being; and for this, he had lit three torches of fire, which have been burning as eternal flames. This place is now known as 'Jwala mandir'. It is all the more surprising to know that these three flames of fire burn eternally despite the fact that there is a flowing stream of water beneath it! Such a combination of water and fire is a matter of surprise to one and all.

Lord Narayan himself is present on this divine land in form of Muktinath. According to the Puranas, the great sati Vrinda Devi has taken the form of river Gandaki here by the curse of Lord Shree Narayan.

There is a big glacier named 'Damodar Kund', in the upper region of Muktinath. This lake is the place of origin of the river Gandaki. Even today, Lord Narayan appears in Damodar Kund in the form of Shaligram rock due to the curse of the great sati Vrinda Devi. The Gandaki River begins from Damodar Kund and reaches the region of Muktinath in the form of hundred and eigth streams that flow in the shape of crescent moon around Lord Shree Muktinath.

This is the battlefield of Lord Shiva who took the form of Bhagwan Nrusinha (incarnation as half man half lion) and Sharabh. To commemorate this, there is a temple of Nrusinha, at some distance from Muktinath.

Bharatji, the son of Lord Rishabhdev had practiced severe penance on this divine place, but due to his ill-fate he was infatuated with a fawn during his last breath, owing to which he incarnated as a fawn in the Kalanjar mountains, in his next birth and after that he was born as Jad-Bharat in a Brahmin family.

Young Ghanshyam had made a firm decision to practice severe penance just like Bharatji and Kartik Swami in this divine Vaishnava Kshetra.

It was Vikram Samvat year 1849 and the beginning of Ashadh month. Ghanshyam arrived Pulhashram on an extremely auspicious day of Rath Yetra. He stayed in Rampauwa Dharamshala which was at the plains of Shree Muktinath.

Everyday He used to go to Muktinathji's temple, early in the morning at Bhram-murata and used to bath thrice in a day, in the cold water that chilled to the bone. He worshipped Lord Muktinathji with great devotion, then He used to stand on one foot on the Vishnupadi Sheela (a divine rock) that was in the abode of Lord Muktinath and also chanted the Gayatri

Mantra

Considering the example of Bharatji as portrayed in Bhagvat Geeta, Ghanshyam had left all the companionship behind Ghanshyam practiced severe penance during the four months of monsoon, by being without any company and remained completely without food

Owing to severe penance, Ghanshyam's body had become thin and pale as a dry grass Green nerves were visible and there was hardly any blood in the body. His body had become as light as a flower that could be easily carried away by a blow of the wind. Yet, there was a divine aura of enlightenment around his body- that had become thin due to penance

It is said that, at this time of severe penance, Shree Dharmadev and Bhakti Devi themselves stood on both sides of Ghanshyam to support His thin body. The moral of this divine tale of Ghanshyam is First,y, the penance should not be arbitrary, but according to Dharma Shastras or the religious texts Secondly, the penance shouldn't be as dry as a firewood but it should be fully drenched with devotion

The great Mahatmas who lived in Muktinath were greatly surprised after seeing the penance of this enlightened child. The idea that a child of such a young age with a tender body can do such a difficult penance was unbelievable and beyond one's imagination, still it was a reality

The Saints and Mahatmas who lived in the region of Muktinath, time and again thought deeply, 'Who is this bal jogi? Would he be Sanak (Brahma's son or someone from divine lineage)? Would he be Kartik Swami ? Or Neelkanth Mahadev himself who is the epitome of penance.'

After consuming poison during the Samudra Manthan

(the churning of ocean), Lord Shankar had practiced severe penance at the place of origin of Trishuli Ganga which is at Nepal and thus he was known as 'Neelkanth' The residents at Shree Muktinath would get the feeling of Neelkanth whenever they saw Ghanshyam's penance so they started calling Ghanshyam as "Neelkanthvarni.' In this way, Ghanshyam became famous by the name 'Neelkanthvarni'

Just as Lord Shiva consumed the poison in order to save the worldly beings, similarly Ghanshyam had incarnated to destroy the poison of Kal (modern time) which hissed in the form of a vehement snake He came to grant assurance of life and safety to the living beings, to make them free from any kind of fear by destroying the poison of our internal-enemies (Antar-shatru) that is Kam (desire), Krodh (anger), Lobha (greed), Man (Ego) etcetera

At the end of the severe penance of chaturmas (the four divine months that are most appropriate for practicing penance) in the Vikram samvat year 1850, on the auspicious day of Prabodhini Ekadashi, Lord Suryanarayana himself appeared before Neelkanthvarni in the form of a divine, enlightened man.

Neelkanth performed prayers to worship Suryanarayana. Suryanarayana had already recognized the real form of Neelkanthvarni and thus he also sang the divine praises describing the greatness of Neelkanth and told Him to ask for a boon

Neelkanth said, "Oh the illuminator of the whole world! I don't wish anything. Just protect me from my own enemies that reside in my mind in form of Kam, krodha and many more "

After listening these words of Ghanshyam, Suryanarayan smiled mildly and said, "Neelkanth, You are indeed Lord Narayan in this form, who is beyond all the three qualities (sattva-tama-raja). You are always innocent and flawless Indeed, the very fact that the enemies of mind (Antar-shatru) can trouble you, in itself is impossible. Not only this, Oh Neelkanth! Whosoever worships you can easily win victory over their own internal enemies. Your followers shall always remain happy in terms of food, shelter, wealth, clothing and all other aspects of life." Saying so, Suryanarayana disappeared from there

Here, Neelkanthvarni also completed his severe penance ***

સમાચાર દર્શન

ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજની ૩૧મી પુણ્યતિથિ

સદ્‌વિદ્યા સદ્ધર્મ રક્ષક પરમ પૂજ્ય ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ શ્રી ધર્મજીવનદાસજી સ્વામીની ૩૧મી પુણ્યતિથિ ભજન-ભક્તિના વિવિધ આયોજનો સાથે ઉજવવામાં આવી હતી. ભગવાન સ્વામિનારાયણ તથા ગુરુદેવને પ્રસન્ન કરવા પંદર દિવસ અગાઉથી જ સંતો, વિદ્યાર્થીઓ તથા હરિભક્તોએ દંડવત, પ્રદક્ષિણા, માળા, શાસ્ત્રપાઠ, અખંડ ધૂન જેવા વિવિધ આયોજનો દ્વારા ભજનની સરવાણી વહાવી.

તારીખ ૨૧ ફેબ્રુઆરીના રોજ પુણ્યતિથિ નિમિત્તે બાર કલાકની અખંડ ધૂન કરવામાં આવી. ધૂનની પૂર્ણાહુતિ બાદ ગુણાનુવાદ સભા યોજાઈ. સભાના પ્રારંભે ગુરુદેવની પુણ્યતિથી નિમિત્તે થયેલ ભજન ભગવાન શ્રીહરિના ચરણોમાં અર્પણ કરવામાં આવ્યું. ત્યાર બાદ સંતો તથા ભક્તજનોએ ગુરુદેવનું પૂજન કરી પુષ્પાંજલી અર્પણ કરી. આ પ્રસંગે યુવાન સંતો તેમજ પરમ પૂજ્ય સદ્‌ગુરુ પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી તથા પરમ પૂજ્ય સદ્‌ગુરુ પુરાણી શ્રી ભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામીએ સહુ ભક્તજનોને ગુરુદેવના સંસ્મરણો તાજા કરી પ્રેરણાદાયી વાતો કરી. સભાના અંતે પ્રસાદ લઈ સહુ છૂટા પડ્યા. આ પ્રસંગે રક્તદાન કેમ્પનું પણ આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું, જેમાં ૨૫૦ ઉપરાંત ભક્તોએ રક્તદાન કર્યું હતું.

આ દિવ્ય અવસરે સંતો ભક્તો તથા વિદ્યાર્થીઓએ પંદર કરોડથી પણ વધારે 'સ્વામિનારાયણ' મહામંત્રનો જાપ, એક લાખથી વધુ દંડવત્ તથા પ્રદક્ષિણા, અખંડ મંત્રલેખન, વંદુ-જનમંગલના પાઠ તથા વિવિધ વ્રત-ઉપવાસમાં મોટી સંખ્યામાં સંતો-વિદ્યાર્થીઓ જોડાયા હતા.

કેથ લેબ ઉદ્‌ઘાટન

એલોપથી, આયુર્વેદ અને યોગના સમન્વય સ્વરૂપ શ્રી જોગી સ્વામી **SGVP** હોલિસ્ટિક હોસ્પિટલ ખાતે તારીખ ૩ માર્ચના રોજ અત્યાધુનિક અલ્ટ્રામોર્ડન કેથ લેબનું ઉદ્‌ઘાટન પરમ પૂજ્ય ગુરુવર્ય શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા સદ્‌ગુરુ સંતોના હસ્તે આ લેબનું ઉદ્‌ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. આ ઉદ્‌ઘાટન સમારોહમાં વિશેષ અતિથિ તરીકે હર્ષદભાઈ પટેલ (બોત્સવાના), અમદાવાદ જિલ્લાના કલેક્ટર શ્રી વિક્રાંત પાંડે, ગુરુકુલના ટ્રસ્ટીઓ શ્રી નવિનભાઈ દવે, ડી.કે. શાહ, મધુભાઈ દોગા, વિપુલભાઈ ગજેરા તથા અમદાવાદના પ્રસિદ્ધ ડૉક્ટર મિત્રો તથા મોટી સંખ્યામાં મહેમાનો ઉપસ્થિત રહ્યાં હતાં.

આ પ્રસંગે ખાસ ઉપસ્થિત રહેલા કલેક્ટર શ્રી વિક્રાંત પાંડેએ જણાવ્યું હતું કે 'SGVP અનોખું કેમ્પસ છે, અહીં હેલ્થ, એજ્યુકેશન અને અધ્યાત્મ સાથે વણાયેલા છે. આ કેમ્પસમા પગ મુકતાની સાથે જ હૃદયમા કોઈ દિવ્ય સ્પંદનો ઊઠી આવે છે. આજના સમયમાં આવા ધર્મસ્થાનો ખૂબ ઓછા જોવા મળે છે.'

પૂજ્ય સ્વામીજીએ પોતાના હૃદયની વાત કરતા જણાવ્યુ હતુ કે 'આ કેમ્પસ પ્રેમ, ભક્તિ અને સેવાનું કેન્દ્ર છે. અહીની એક એક ઈંટ પ્રેમથી મૂકાઈ છે. સેવા અને ભક્તિ કણકણમા વ્યાપ્યા છે. અહી ઉદ્‌ભવેલા શુભ વિચારો ભગવાને અવશ્ય પૂર્ણ કર્યા છે, જેનું પ્રગટ ઉદાહરણ આ હોલિસ્ટિક હોસ્પિટલ છે. હોસ્પિટલનું આ વિશાળ ભવન આરોગ્ય મંદિર છે. અહી દર્દી સારવારની સાથે શાંતિ પણ મેળવે છે.'

આ મોર્ડન કેથ લેબની વિશિષ્ટતા એ છે કે અહી હૃદય રોગ, મગજના રોગ, કીડની લીવર ટ્રાન્સપ્લાન્ટ, કેન્સર જેવા રોગોની સરળતાથી સારવાર થશે. તથા એન્જીઓગ્રાફી, અન્જીઓપ્લાસ્ટી તથા શરીરમાં ઉદ્‌ભવતી સ્નાયુઓને લગતી તમામ બિમારીઓનો ઈલાજ સરળતાથી થઈ શકશે.

આ પ્રસંગે અમદાવાદ તથા **SGVP** હોસ્પિટલમાં સેવા આપતા ડૉક્ટર્સ, વૈદ્યશ્રીઓ તથા મોટી સંખ્યામાં ભક્તજનો ઉપસ્થિત રહ્યાં હતાં.

પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ, સમાણા

સદ્‌ગુરુ ગુણાતીતાનંદ સ્વામીના શિષ્ય સદ્‌ગુરુ બાલમુકુંદદાસજી સ્વામી થયા. એમના શિષ્ય સદ્‌ગુરુ નારાયણદાસજી સ્વામી બહુ સમર્થ સંત હતા. એમણે જામનગરની બાજુમાં આવેલા સમાણા ગામમાં મંદિર બંધાવેલ. જેને વર્ષો પસાર થતા જીર્ણ થયેલું. આ મંદિરનો જીર્ણોદ્ધાર પરમ પુજ્ય ગુરૂવર્ય શ્રી માધવપ્રિયદાસજી સ્વામી તથા પરમ પૂજ્ય સદ્‌ગુરુ પુરાણી શ્રી ભક્તિપ્રકાશદાસજી સ્વામીની પ્રેરણાથી થયો. એ નૂતન મંદિરનો પ્રાણપ્રતિષ્ઠા મહોત્સવ તારીખ ૨૨ થી ૨૬ ફેબ્રુઆરી દરમિયાન ખૂબ જ ધામધૂમથી ઉજવવામાં આવ્યો હતો. આ પવિત્ર પ્રસંગે પરમ પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી ભક્તિવેદાંતદાસજી સ્વામી તથા પરમ પૂજ્ય શાસ્ત્રી શ્રી મુનિવત્સલદાસજી સ્વામીએ વ્યાસાસને બિરાજી કથામૃતનું પાન કરાવ્યું હતું. મહોત્સવ પ્રસંગે ખાસ વડતાલથી પરમ પૂજ્ય ધ. ધુ. ૧૦૦૮ આચાર્ય મહારાજ શ્રી રાકેશપ્રસાદજી મહારાજે પધારી મંદિરની પ્રતિષ્ઠા સંપન્ન કરી હતી.

નાનાં ગામના મોટા ઉત્સાહને લીધે ઉત્સવ ખૂબ જ ભવ્ય થયો હતો. ધામધૂમથી ઉજવાયેલ મહોત્સવમાં પરમ પૂજ્ય સદ્‌ગુરુ પુરાણી શ્રી બાલકૃષ્ણદાસજી સ્વામી તથા ધામ-ધામથી સંતો-મહંતોએ પધારી દર્શન અને આશિર્વાદનો લાભ આપ્યો હતો.

શ્રદ્ધા સુમન

અ.નિ. પ.ભ. શ્રી સુરસિંહજી વિરસિંહજી અસ્વાર :- ગામ બગડ હાલ અમદાવાદ નિવાસી પ.ભ. શ્રી સુરસિંહજી અસ્વાર તારીખ ૧૭, ફેબ્રુઆરીના રોજ અક્ષરવાસી થયા છે. સુરસિંહજી એટલે શૂરવીર ભક્ત. ભગવાનની ઉપાસના અને સંતો પ્રત્યેના હેતમાં ક્યારેય ઉણપ નહીં, નિત્ય ચડતો રંગ. એમની વાણી, એમના વર્તનમાં શ્રીહરિ પ્રત્યેનો દૃઢ નિશ્ચય નીતરે. ક્યારેય નબળી વાત નહીં, પાસે આવનારને પણ સત્સંગનો રંગ ચડાવી દે. સંતો-ભક્તોના ખૂબ જ લાડીલા એવા સુરસિંહજીએ પોતાના પરિવારની સાથે સાથે કેટલાયે લોકોને સત્સંગ કરાવેલો. ન કેવળ સત્સંગ પરંતુ સારાએ રાજપુત સમાજ માટે આદર્શ કહી શકાય એવું જીવન જીવી ભગવાનના ખોળે બેસનારા સુરસિંહજીના અક્ષરવાસથી ગુરુકુલ પરિવાર ખૂબ જ શોકની લાગણી અનુભવે છે. ભગવાન શ્રીહરિ સુરસિંહજીના પવિત્ર આત્માને પોતાની મૂર્તિનું અખંડ સુખ આપે તથા સુપુત્ર નરેન્દ્રભાઈ વગેરે સર્વ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે એવી પ્રાર્થના.

આ.નિ. પ.ભ. કરશનભાઇ ગગજીભાઈ પડશાળા :- ગામ ખીલાવડ નિવાસી શ્રી કરશનભાઈ પશાળા તા. ૧૩ માર્ચના રોજ ભગવાન શ્રીહરિનું સ્મરણ કરતા થકા ૧૦૦ વર્ષની ઉંમરે અક્ષરવાસી થયા છે. કરશનબાપાએ ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજ, પુરાણી સ્વામી વગેરે સંતોનો ખૂબ જ રાજીપો મેળવ્યો હતો. ભજન અને સેવાથી કરશનબાપાએ એકાંતિક ભક્તની સ્થિતિ કેળવી હતી. વચનામૃતમાં મહારાજે એકાંતિક ભક્તના કહેલા લક્ષણો કરશનબાપાના જીવનમાં દેખાઈ આવતા. જાગૃત, સ્વપ્ન અને સુષુપ્તિ ત્રણે અવસ્થામાં એમના મુખમાંથી સ્વામિનારાયણ મહામંત્રનો નાદ સંભળાયા કરતો. અનેકવાર મહારાજે દર્શન આપ્યા હતા. વર્ષોથી નિવૃત્તિ લઈ ભજન કરવા સિવાય જીવનમાં કાંઈ અડચણ પડે એવું રહેવા દીધું નહોતું. આવા એકાંતિક ભક્તનો પરિવાર આજે ગુરુકુલ સાથે નિષ્ઠાથી જોડાયેલો છે. પક્ષ અને નિષ્ઠા એમના જીવનમાં વણાઈ ગયા છે. ભગવાન શ્રીહરિના સુખે સુખી થયેલા કરશનબાપાના સુપુત્રો જગદીશભાઈ, વિનુભાઈ, નંદલાલભાઈ, રસિકભાઈ વગેરે પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે એવી શ્રીહરિના ચરણોમાં પ્રાર્થના.

આ.નિ. પ.ભ. શ્રી બાબુભાઇ વિરજીભાઇ રંગાણી :- ગામ મોટા સમઢીયાળા નિવાસી પ.ભ. શ્રી બાબુભાઈ રંગાણી ૨૪ ફેબ્રુઆરીના રોજ અક્ષરવાસી થયા છે. બાબુભાઈએ સંતોનો ખૂબ જ રાજીપો મેળવ્યો હતો. એમનો પરિવાર પણ ગુરુકુલ સાથે વર્ષોથી જોડાયેલો છે અને ખૂબ જ સેવાઓ કરે છે. સંસ્થા તથા સંતો સાથે હેત ધરાવનારા બાબુભાઈને ભગવાન શ્રીહરિ પોતાની મૂર્તિનું અખંડ સુખ આપે તથા પરિવારજનો શ્રી મહેશભાઈ વગેરે સર્વને ધીરજ અર્પે એવી પ્રાર્થના.

આ.નિ. શ્રીમતી સમુબેન જાદવજીભાઇ પટેલ :- અમદાવાદ નિવાસી તથા અમદાવાદ ગુરુકુલના પાયાના પથ્થર કહી શકાય તેવા વિમલ પરિવારના સમુબેન તારીખ ૭ માર્ચના રોજ શ્રીહરિનું ભજન કરતા થકા અક્ષરવાસી થયા છે. જાદવજીબાપાએ ગુરુદેવ શાસ્ત્રીજી મહારાજનો જમણો હાથ બની ગુરુકુલના વિકાસમાં સહયોગ આપ્યો હતો. આજે પણ આ પરિવાર ગુરુકુલ સાથે ખૂબ જ સારી રીતે જોડાયેલો છે અને સત્સંગ રાખે છે. ભગવાન શ્રીહરિ સમુબેનના પવિત્ર આત્માને પોતાની મૂર્તિનું અખંડ સુખ આપે તથા સુપુત્રો અરવિંદભાઈ, નટવરભાઈ વગેરે સર્વ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે એવી પ્રાર્થના.

આ.નિ. શ્રીમતી કલાબેન ઘનશ્યામભાઇ ત્રિવેદી :- અમદાવાદ નિવાસી તથા ગુરુકુલ સાથે ખૂબ જ હેતથી જોડાયેલા કલાબેન તારીખ ૧૫ ફેબ્રુઆરીના રોજ શ્રીહરિનું ભજન કરતા થકા અક્ષરવાસી થયા છે. આ પરિવાર ખૂબ જ સારો સત્સંગ રાખે છે. ભગવાન શ્રીહરિ કલાબેનના પવિત્ર આત્માને પોતાની મૂર્તિનું અખંડ સુખ આપે તથા ઘનશ્યામભાઈ, સુપુત્ર વિશાલ વગેરે સર્વ પરિવારજનોને ધીરજ અર્પે એવી પ્રાર્થના.

ગુરુકુલમાં રસોઇ

છારોડી ગુરુકુલ

પ.ભ. શ્રી બલભદ્રસિંહજી ચુડાસમા, ગાંધીનગર
પ.ભ. શ્રી રસિકભાઈ પટેલ, ગાંધીનગર
પ.ભ. શ્રી નીરજભાઈ રાજેશભાઈ જોષી, અમદાવાદ
પ.ભ. શ્રી રાહુલભાઈ રમણભાઈ પટેલ, અમદાવાદ
અ.નિ. શ્રી રમેશભાઈ ભીમજીભાઈ જસાણી
હસ્તે શ્રી ભદ્રાબેન રમેશભાઈ જસાણી, ફાટસર
પ.ભ. શ્રી કનુભાઈ પ્રહ્લાદભાઈ પટેલ, ઓગણજ
શ્રીમતી પલ્લવીબેન જીતુભાઈ આણદાણી, અમદાવાદ
પ.ભ. શ્રી કૌશીક જોષી, સમઢિયાળા
અ.નિ. શ્રી કરશનભાઈ મોહનભાઈ પટેલ
હ. રમણભાઈ કાંતિભાઈ પટેલ, અમદાવાદ
પ.ભ. શ્રી દિનેશભાઈ કાનજીભાઈ પટેલ, ઝુંડાલ
શ્રી પૃથા સંદીપભાઈ આણદાણી, અમદાવાદ

અમદાવાદ ગુરુકુલ

અ.નિ. શ્રી ભાનુભાઈ પટેલ, હસ્તે- હિતેશભાઈ-અમેરિકા
પ.ભ. શ્રી આશિષ અશોકભાઈ ભાદાણી, અમદાવાદ
અ.નિ. શ્રી કલાબેન ઘનશ્યામભાઈ ત્રિવેદી
હસ્તે વિશાલ, અમદાવાદ

આગામી આયોજન

તા. ૦૧/૪/૧૯, સોમવાર : **પાપમોચની એકાદશી :** રાત્રે ૮:૩૦ કલાકે કીર્તનભક્તિ, મેમનગર ગુરુકુલ.
તા. ૦૭/૪/૧૯, રવિવાર : **સુહૃદસભા:** સાંજે ૫:૩૦ કલાકે, છારોડી ગુરુકુલ
તા. ૧૪/૪/૧૯, રવિવાર : **રામનવમી : શ્રીહરિ જયંતી :** સવારે શ્રી નીલકંઠવર્ણી પયોભિષેક તથા રાજોપચાર પૂજન.
બપોરે ૧૨-કલાકે શ્રીરામ ભગવાન પ્રાગટ્યોત્સવ, રાત્રે ૮:૩૦ કલાકે શ્રીઘનશ્યામ મહારાજ પ્રાગટ્યોત્સવ, મેમનગર ગુરુકુલ
તા. ૧૬/૪/૧૯, મંગળવાર : **કામદા એકાદશી :** રાત્રે ૮:૩૦ કલાકે કીર્તનભક્તિ, મેમનગર ગુરુકુલ.
તા. ૩૦/૪/૧૯, મંગળવાર : **વરૂથિની એકાદશી :** રાત્રે ૮:૩૦ કલાકે કીર્તનભક્તિ, મેમનગર ગુરુકુલ.

SGVP HOLISTIC HOSPITAL

FUSION OF MODERN AND TRADITIONAL HEALTHCARE

શું તમે હૃદય અને રક્તવાહિનીઓને લગતી તકલીફોથી પરેશાન છો?

પગની સંકુચિત ધમનીઓ | સ્ટ્રોક | શ્વાસ ચઢવો

હાઈ બ્લડપ્રેશર | હાથ પગમાં નબળાઈ અનુભવવી

અત્યાધુનિક કેથ લેબ દ્વારા મેળવો
હૃદયને લગતી તમામ બિમારીઓનું
ચોક્કસ નિદાન અને સારવાર

ઉપલબ્ધ સુવિધાઓ

- એન્જિયોગ્રાફી
- એન્જિયોપ્લાસ્ટી
- બાયપાસ સર્જરી
- પેસમેકર
- ઇપી સ્ટડી

શું તમે બ્રેઈન સ્ટ્રોક વિષે જાણો છો?

સ્ટ્રોક એક મેડિકલ ઇમર્જન્સી છે. સ્ટ્રોકમાં દર્દીને અચાનક તકલીફ થાય છે અને તેના લક્ષણો દેખાવા લાગે છે.

બેલેન્સ જતું રહે | ચાલવામાં તકલીફ પડે | કોઇ એક કે બંને આંખોમાં જોવામાં તકલીફ પડે

ચેહરો ત્રાંસો લાગે | એક હાથમાં નબળાઇ લાગે | બોલવામાં તકલીફ

ન્યૂરો-કેથ લેબમાં આધુનિક ટેકનોલોજી ઉપલબ્ધ હોય છે જેમાં મગજની લોહીની નસોને 3D માં પણ જોઈ શકાય છે, પરિણામે સારવારમાં કોમ્પ્લીકેશન્સ થવાનું જોખમ ઓછું થાય છે અને પ્રોસિજરની સફળતામાં વધારો થાય છે.

અત્યાધુનિક કેથ લેબ દ્વારા પેરિફેરલ એન્જિયોગ્રાફીની સુવિધા

પગની ધમનીઓની સંપૂર્ણ તપાસ

પગમાં રક્તભ્રમણ કરતી ધમનીઓમાંથી એક અથવા વધુ
સંકુચિત અથવા અવરોધિત વિસ્તારોને શોધવા માટે
એક્સ-રે અને ડાઇનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

નિષ્ણાંત કાર્ડીઓલોજીસ્ટની ટીમ

- ડૉ. અનુપ ગુપ્તા (DNB, DM Cardiology)
- ડૉ. સમીર દાણી (MD, DM Cardiology)
- ડૉ. જોયલ શાહ (MD, DM Cardiology)
- ડૉ. રશ્મિત પંડ્યા (MD, DNB, DM Cardiology)
- ડૉ. કિષ્ના કિશોર ગોયલ (MD, DM Cardiology)

નિષ્ણાંત ન્યૂરો ટીમ

- ડૉ. કેયૂર પટેલ (Stroke & Interventional Neurology, USA)
- ડૉ. સાગર બ્રેટાઈ - DM (Neuro Medicine)
- ડૉ. કૈરવ શાહ - MS, M.CH (Neuro Surgeon)
- ડૉ. જયુન શાહ MS, M.CH (Neuro Surgeon)

નિષ્ણાંત વાસ્કયુલર સર્જન

ડો. સૂજલ શાહ M.CH

Vascular & Endo Vascular Surgeon

અપોઇન્ટમેન્ટ માટે સંપર્ક: 95122 00124 | 95122 00122

SGVP કૅમ્પસ, S.G. રોડ, અમદાવાદ - 382481

hospital@sgvp.org | www.sgvpholistichospital.org

24x7 ઇમરજન્સી હેલ્પલાઇન: 95122 00121

02717-240 001 | +91 95122 00122 | /sgvphh

"GURUKUL DARSHAN" R.N.I.No. GUJGUJ/2009/28937. Registered under Postal Reg. No. GAMC-1468/2019-2021
Valid Upto 31-12-2021 issued by the SSPO's Ahmedabad City Division, permitted to post at Ahmedabad PSO on 25th of every month.
Licence to post without Prepayment No. PMG/HQ/92/2019-2021 valid upto 31-12-2021. Date of Publication is 25th of every month.

શ્રી જોગી સ્વામી SGVP હોલિસ્ટિક હોસ્પિટલ-નૂતન કેથ લેબ ઉદ્‌ઘાટન પ્રસંગે ઉપસ્થિત પૂજ્ય સ્વામીજી, સંતો, ડોક્ટર મિત્રો, મહાનુભાવો તેમજ મુખ્ય મહેમાન શ્રી હર્ષદભાઇ પટેલ (બોત્સ્વાના), અમદાવાદ કલેક્ટર શ્રી વિકાંત પાંડે તથા ભક્તજનો.

"SHREE HARI"

SGVP GURUKUL - USA

SHREE SWAMINARAYAN SANATAN TEMPLE SAVANNAH

Murti Pratishtha MAHOTSAV

17 to **21** APRIL 2019

Divine Presence

H.H. Guruvarya Shree Madhavpriyadasji Swami

+1 912 438-3141, +1 912 656-7169 www.swaminarayangurukul.org /gurukulparivar

2006 Fort Argyle Road, Bloomingdale GA 31302

Printed and Published by Purani Balkrushnadas on behalf of shree Swaminarayan Gurukul memnagar, Ahmedabad. Printed at Surya offset, Bopal, Ahmedabad and published from shree Swaminarayan Gurukul Memnagar, Ahmedabad 380052. Editor: Parshad Shamjibhagat